

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Ádám Barnabás ezredes:

A 21. századi huszárság feladatai a honvédelemben

Doktori (PhD) értekezés szerzői ismertetője

(TÉZISFÜZET)

Témavezető:

Dr. habil. Horváth Tibor alezredes

Budapest, 2024.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
1. A kutatási probléma megfogalmazása	4
2. Kutatási hipotézisek	6
3. A kutatási célok ismertetése.....	6
4. A kutatási módszerek ismertetése	9
5. Az értekezés felépítése és az elvégzett vizsgálat leírása.....	11
6. A kutatás összegzett eredményei	13
7. Új tudományos eredmények	14
8. A kutatás és tudományos eredmények felhasználhatósága és ajánlások további kutatásra	15
A SZERZŐ TÉMÁVAL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓI.....	17
ÖNÉLETRAJZ	18

BEVEZETÉS

Számos szövetséges haderőben mind a mai napig létezik a lovasság, azon belül is a magyar szívnek oly kedves könnyűlovassági csapatnem a huszárság. Ez motivált arra, hogy tanulmányokat folytassak a hadtudományi doktori iskolában azzal a céllal, hogy kutassam a 21. századi huszárságot. Tanulmányaim és kutatásaim során tudatosult bennem, ami az egyetemes történelem folyamán egyértelműen azonosítható, hogy a biztonság1 értelmezésében beállt változások az adott kor katonai kihívásaira mindig is jelentős befolyást gyakoroltak. Az államok úgymond vagy erővel reagáltak a potenciális fenyegetést jelentő – adott esetben már szembenálló – fél politikájának és a mögötte húzódó katonai erejének kihívásaira, vagy igyekeztek politikai, diplomáciai úton elkerülni a konfliktust. Ugyanakkor a katonai biztonság tényezőinek2 szempontjából az államok igyekeztek az adott kor színvonalának megfelelő, minőségileg új szerkezetű haderőszervezetet kialakítani, mely egyben azt is jelentette, hogy a várható konfliktus megoldása szempontjából az elavult, hatékonyságában csökkenő tendenciát mutató hadrendi elemeket törölték. Nem történt ez másképp a huszárság esetében sem.

Mi magyarok büszkék lehetünk arra, hogy adtunk a történelemnek egy olyan lovassági csapatnemet, a huszárságot, amely, mint aktív és megkerülhetetlen funkcionális szereplő vett részt a háborúkban, a haderők szerkezetében, illetve annak formálásában. A magyar eredetű huszárság a korabeli védelmi szektorokban kontinenseken átívelő mintává, fogalomná vált, hiszen annak fénykorában a világ harmincnégy országának hadserege³ vette át szervezetét, harceljárásait, felszereléseit, öltözetét. A 16. század elejétől kezdve a magyaron kívül Európa egyre több országának haderejében jelent meg, majd 18. század végén Fabriczi Kováts Mihály huszárezredes, az amerikai függetlenségi háború hőse, az amerikai lovasság kiképzője és egyik alapító atyja jóvoltából eljutott egy másik kontinensre is. Később a 19. század folyamán, az egyre nagyobb teret nyerő gyarmatosítás során a huszárság eljutott Latin-Amerikába és Indiába, sőt a Távols-Keletre is, így – mintegy apró, de figyelemre méltó – szerepet játszott a korabeli Európa globális térben való szerepének formálásában.

¹ GAZDAG Ferenc, REMEK Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*, 2018, Dialóg Campus Kiadó, 21.

² SZENES Zoltán: *Katonai biztonság napjainkban. Új fenyegetések, új háborúk, új elméletek* című tanulmánya, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017, 73. Elérhető: <https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/3.%20Szenes%20k%C3%B6nyv.%20k%C3%B6nyvr%C3%A9szlet.pdf> (Letöltés dátuma: 2020.03. 24)

³ Dr. habil. ZACHAR József: *A Magyar Huszár. (Laudáció)*. Lovasfutár, 2007/11., 25–26.

1. A kutatási probléma megfogalmazása

A 20. században jelentős események és változások következtek be Európa globális térben játszott szerepében és a katonai biztonsági helyzetében. A második világháború utáni megosztott Európa keleti feléből a nagy múltú, több évszázadon keresztül a katonai biztonság funkcionális szereplőjeként is eredményes huszárság teljesen eltűnt a magyar, román, bolgár és a jugoszláv haderőből. Ezzel szemben a nyugati oldalon számos – napjainkban már szövetséges – ország haderejében megmaradt, sőt aktívan működik! Látunk azonban egy más felfogásmódot is a néhai keleti blokk tagországai közül. A varsói Nemzetvédelmi Egyetemen végzett tanulmányaim során szembesültem azzal, hogy a háború után a magyarországihoz hasonló folyamatok játszódtak le Lengyelországban is, a hadrendből eltörölték a lovassági alakulatokat, de a Szovjetunió összeomlása után a lengyel biztonságpolitikával és a katonai biztonsággal foglalkozók körültekintően kielemezték a néhai világhírű lengyel eredetű lovasság visszaállításának kül-, nemzet- és katonapolitikai hatásait a regionális- és katonai biztonság szempontjából⁴. A védelmi struktúra 1992-es átalakítása során a lengyel haderőben visszaállítottak és modern haditechnikai eszközökkel felszereltek egy páncélozott lovashadosztályt⁵, mely a Báthori István lengyel király által létrehozott szárnyas huszárokat (husaria polska) tekinti elődjének, valamint 2000. március 30-án visszaállították a Lengyel Hadsereg Díszezredének részeként⁶ a történelmi lengyel katonai lovaskultúrát megjelenítő, 44 lóval lovasított, ceremoniális feladatokat ellátó ulánus díszalegységet is.

A huszárság funkcionális szerepe a szövetséges katonai biztonság-felfogásban ma is jelen van. A hidegháborút követően bekövetkezett globális biztonsági kihívások megoldásában a katonai megoldások továbbra is szerepet játszanak, így a biztonságot veszélyeztető katonai konfliktusok állandó elemzést igényelnek. A bekövetkezett destabilizációs események Kelet-Európában, a Geraszimov-doktrína⁷ alkalmazásának felismerése és elemzése hatással bírt az európai katonai biztonsági felfogásra, mely a

⁴ A szerző 2002-ben diplomázott a Lengyel Nemzetvédelmi Egyetem katonai vezető MSc szakán.

⁵ 11 Lubuska Dywizja Kawalerii Pancerniej/ 11. Lubuska Páncélozott Lovassági Hadosztály, Elérhető: <https://www.wojsko-polskie.pl/11dkpanc/> (Letöltés dátuma: 2021.10.06.)

⁶ Najprzystojniejszy batalion/ A legjobbképű zászlóalj, Elérhető: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleinmagazineshow/20257?t=Najprzystojniejszy-batalion> (Letöltés dátuma: 2021.10.01.)

⁷ GERASZIMOV, Valerij: Основные тенденции развития форм и способов применения ВС, актуальные задачи военной науки по их совершенствованию / Főbb tendenciák a fegyveres erők alkalmazási formáinak és módjainak fejlesztésében, a hadtudomány aktuális feladatai ezek tökéletesítésében), – *Vesztnyik*, 2013, No.1., 42.old., Elérhető: <http://www.avnrf.ru/index.php/zhurnal-qvoennyj-vestnikq/arkhivnomerov/534-vestnik-avn-1-2013>, (Letöltés dátuma: 2020.11.09.);

jelenlegi NATO tagállamok hadereje együttműködésének erősítésében igyekszik megoldást találni a feltételezett keleti kihívó okozta biztonsági fenyegetésre. Hazánkban a katonapolitikával és a katonai biztonsággal foglalkozó szakirodalomban is kevésbé ismeri, hogy a NATO katonai erejét alkotó szövetséges haderőkben olyan huszáralakulatok léteznek, melyek a huszárság tradicionális feladatait hajtják végre, de a legmodernebb fegyverzettel rendelkeznek. Az elmúlt századok során alapított huszáralakulatok napjainkban is a hadrend részét képezik a következő országokban:

- Dániában egy gárdahuszárezred (Gardehusarregimentet), mely alapvető harcfelderítő hadrendi eleme a dán haderőnek;
- Franciaországban három huszárezred (1er „Bercheny” régiment de hussards parachutistes – ejtőernyős képességgel; 2e „Chamborant” régiment de hussards – nagy távolságú felderítő képességgel; 3e „Esterhazy” régiment de hussards – harcfelderítő képességgel);
- Hollandiában két huszárezred (Regiment Huzaren van Boreel – harcfelderítő és a Regiment Huzaren Prinses Catharina Amalia – harcfelderítő és protokoll lovasított képességgel);
- Kanadában négy huszárezred jogállású (8th Canadian Hussars; Sherbrooke Hussars; The Royal Canadian Hussars; 1st Hussars – mind a négy harcfelderítő képességgel);
- az Egyesült Királyságban két huszárezred (The Queen's Royal Hussars; The King's Royal Hussars – mindkettő harcfelderítő képességgel),
- a spanyol haderőben a 4/II „hercegnő huszárjai” páncélozott lovassági harccsoport (Grupo de Caballería Acorazado "Húsares de la Princesa" II/4.) – harcfelderítő képességgel.

Úgy gondolom, hogy az említett országok hadereje által rendszerben tartott modern huszár alakulatoknak pusztán léte is bizonyítja, hogy a huszárság a szövetséges biztonsági felfogásban a katonai biztonság és védelmi rendszer funkcionális szereplője maradt. Napjaink katonai kihívásaira⁸ adandó válaszként a katonai biztonságot garantáló védelmi rendszerek funkcionális szereplőinek helyzete sokkal hangsúlyosabbá vált a szövetséges felfogásban, a védelmi struktúrákban hadrendben megmaradt huszáralakulatok jelentősége

⁸ BODA József nb. vezérőrnagy – BOLDIZSAR Gábor ezredes – KOVACS László ezredes – OROSZ Zoltán altábornagy – PADANYI József dandártábornok – RESPERGER István ezredes – SZENES Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai, Honvédségi Szemle 2016/3. 3-20

és feladatai felértékelődtek a lehetséges szembenálló fél szándékainak, céljainak, valamint támadása fő irányának meghatározásában, a kijelölt terepszakaszok és objektumok biztosításában, a szárnyakra tervezett ellenlökések végrehajtásában, valamint a halogató harcban. Ezekben a feladatokban a külföldi haderők jelentős szerepet szántak, szánnak a huszárságnak.

Ezek alapján jogosan felmerülhet a kérdés: van-e helye, szerepe a 21. században a huszárságnak a magyar honvédelmi rendszerben, és mi lehet annak feladata?

A kutatásaim eredményeinek felhasználása lehetőséget nyújthat arra, hogy a NATO szövetséges haderőkben ma is aktív huszárság feladatrendszerére rávilágítsak, a politikai és katonai felsővezetés figyelmét erre felhívjam, és ezáltal hatékonyan hozzájáruljak a honvédelem erősítéséhez, a honvédelmi oktatás és a katonai kiképzés eredményességéhez, a katonai képesség tartalmi elemeinek bővítéséhez.

2. Kutatási hipotézisek

1. A huszárság története folyamán szervezeti struktúrájában és alkalmazásában mindig megfelelt az adott kor követelményeinek.
2. A 21. században is működő külföldi lovassági alakulatok megfelelnek a modern kor hadviselési követelményeinek, melyben jelen van a lovasképesség is.
3. A 21. században a külföldi haderőkben működő huszár alakulatokat magyarok vagy magyar mintára szervezték, feladataik, szervezeti struktúrájuk és haditechnikai eszközeik megfelelnek a modern kor hadviselési követelményeinek.
4. A Magyar Honvédségen visszaállított honvédhuszárság feladatrendszere nemcsak az állami protokolláris feladatokban való közreműködésben merülhet ki.
5. A Magyar Honvédség hadrendjében nincs szervezetszerű harcfelderítő alakulat, melynek létrehozására és a harcfelderítő képesség megteremtésére a huszárság tradicionális feladataiból adódóan alkalmas.

3. A kutatási célok ismertetése

Az értekezés a magyar huszárság szervezetére, feladatrendszerére és fegyverzetére vonatkozó hadtörténeti és jogtörténeti források, illetve egyes angol nyelvű enciklopédiák huszárságot érintő információinak elemzését követően, a külföldi lovassági és

huszáralakulatok bemutatásán keresztül vizsgálja azok 21. századi feladatait, és az újra alapított, a Magyar Honvédség hadrendi elemeként ismét megjelenő honvédhuszárság feladatairól, lehetséges fejlesztésének és alkalmazásának javasolt területeiről szól. Az elméleti kutatást első sorban célirányosan a szövetséges haderőstruktúrák, haderőszervezetek feladatrendszerének és képességeinek vizsgálatára koncentráltam, különös tekintettel az elmúlt korok huszárságának feladataira és a 21. században is hadrendben lévő lovassági és huszár alakulatok alaprendeltetési feladataira, szervezetére és haditechnikai eszközeire. Munkámmal a magyar haderő feladatrendszerét nem kibővíteni, hanem az újszerű képesség, kompetencia és alkalmazási követelményeit szem előtt tartva kiegészíteni kívántam és hozzájárulni, hogy a hungarikummá lett magyar huszár, annak szellemisége mélyebben jelenjen meg a folyamatban lévő haderőreform következetes véghezvitelében. Egyúttal kiegészítő információkkal kívántam szolgálni a politikai és katonai vezetőknek a személyi állomány nemzeti öntudatának fokozásához.

Első célként vizsgáltam a lovasság, azon belül is a magyar huszárság eredetét, a lovaglás, a lóhátról vívott harc keleti gyökereit, a lovassági fegyvernemnek nevet adó és a huszárság szempontjából kiemelten fontos szerepet játszó társnak, magának a lónak és a lovaglásnak hadviselésre gyakorolt hatását. A lovagról, a lovak hadviselésre történő felkészítéséről forrásokat gyűjtöttem össze, az azokban szereplő információkat elemeztem és a megfelelő módszertan alkalmazásával következtetéseket vontam le a lovasság korabeli szervezetére, feladataira és fegyverzetére vonatkozólag. Ezen gondolatmenet folytatásaként vizsgáltam a legújabb magyar hadtörténeti kutatások eredményeit, illetve a magyar jogforrások és – a teljesség igénye nélkül – a külföldi enciklopédiák adatait a huszárságra, annak korabeli feladataira, a magyar és külföldi haderőszervezetben elfoglalt helyére, fegyverzetére vonatkozólag. Céloom alapvetően a huszárságról szóló hiteles források bemutatása annak érdekében, hogy azonosítsam a forrásokban a huszárság szervezetére, feladataira, fegyverzetére, továbbá az adott korban erre a lovassági csapatnemre vonatkozó, tudományos szempontból is hiteles információkat. Az azonosított korabeli feladatok alapozták meg, hogy azonosítani tudjam a modern huszárság feladatait, illetve párhuzamot találgok a 21. századi huszárság és a századokra visszanyúló huszár csapatnem feladataira vonatkozólag. Értekezésemben nem volt célom a huszárság nevének eredetéről vizsgálatokat folytatni, azonban a kutatási célom szempontjából fontos és rendelkezésre álló had- és jogtörténeti forrásokat, információkat be kívántam mutatni. Ugyanígy nem volt célom részletes hadtörténeti áttekintést nyújtani több évszázad magyar hadtörténetének könnyűlovasságáról.

A második kutatási célom az elsőre épült. Bemutatom és vizsgálom a külföldön a honvédelmi rendszerben megtartott lovassági alakulatok feladatait, szervezetét és főbb haditechnikai eszközeit, azzal a céllal, hogy rávilágítsak azok szükségszerű jelenlétére a 21. századi hadikultúrában. Ezen kutatási cél vizsgálatának eredményétől azt vártam, hogy össze tudjam állítani a szövetséges haderők lovassági alakulatainak áttekintő táblázatát, mely megfelelő módon egyértelműsíti és komplex módon bemutatja a modern szövetséges haderők rendszerben lévő lovassági alakulatainak szervezetét, főbb haditechnikai eszközeit és feladatait. Ezen gondolatmeneten haladva bemutattam és vizsgáltam a 20. század végén és a 21. század elején folyt műveletekben alkalmazott lovasképességet, annak alkalmazási területeit, eredményeit, kiegészítve és kiterjesztve a lovak alkalmazásának módszereit a szövetséges rendszerünkön kívüli, más országok haderejének műveleteire. Ezen cél megvalósításától azt várom, hogy a lovas specifikumok bemutatásával segítséget tudjak nyújtani a hazai törzseknek és a műveleti tervezéssel foglalkozóknak a lovasképesség beillesztésére a kiképzési rendszerbe és alkalmazásra jelen korunk kihívásai között. Ezt azért tartom fontosnak, mivel jelentős eltérés tapasztalható a hazai és a szövetséges haderőszerkezeti struktúrákban a lovasképességet illetően.

A harmadik célként vizsgáltam a külföldi haderők ma is létező huszáralakulatait, azok szervezetét, főbb technikai eszközeit és feladataikat. Ezen cél vizsgálata során a fő erő kifejtést arra igyekeztem koncentrálni, hogy bizonyítsam, érthetővé és elérhetővé tegyem azt a tényt, hogy a szövetséges haderők katonai kultúrájának szerves részei maradtak a magyarok által alapított vagy magyar hatásra létrehozott huszáralakulatok és huszárszellem.

Negyedik célként fogalmaztam meg, hogy bemutassam a 2020. július 1-én az Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad Lipicai Lovas Központjában, a parancsnokságom alatt akkor álló MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár 32. Nemzeti Honvéd Díszegység részeként, majd 2022. szeptember 15-én abból kiváló és Honvéd Huszár Díszegységre, illetve 2023. február 1-én Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztályra átnevezett elsődlegesen lovasított protokolláris céllal visszaállított honvédhuszárság visszaállításának folyamatát, jelenlegi feladatrendszerét, tevékenységét bemutassam és elemezzem, illetve, hogy vizsgáljam a honvédhuszársághoz kapcsolódó lehetséges további feladatokat.

Ötödik célom volt, hogy javaslatot dolgozzak ki a honvédhuszárság lehetséges fejlesztési koncepciójára, illetve a magyar haderő modernizációjának egyik irányaként egy harcfelderítő képességgel bíró huszáralakulat felállítására, annak lehetséges technikai eszközeire. A javaslat kidolgozása során messzemenőig igyekeztem figyelembe venni

korunk hadviseléséből adódó követelményeket, a hadtörténelmi gyökereinket és a modern huszárság alapvető jellemzőit.

4. A kutatási módszerek ismertetése

A disszertáció kidolgozásánál a kutatási módszereket alapvetően a választott téma jellege és a téma kidolgozásával elérendő célok határozták meg. A módszereket illetően dr. Gőcze István kutatási módszertanát⁹ kívánom alkalmazni. A vázolt kutatási problémákat alapkutatással és alkalmazott kutatással fogom megoldani. Tudományos módszertan tekintetében az általános módszertan területéről az összehasonlító módszert alkalmazom, melynek keretén belül a külföldi példákból összegyűjtött információkat összevetem a hazai vonatkozású információkkal, hogy megfelelő következtetések levonása után megválaszoljam a feltárt tudományos probléma lehetséges megoldását. Az értekezés kidolgozása előtt széleskörű anyaggyűjtést végeztem, a lehetőségekhez mérten kiterjesztve a nyílt internetes forrásokra is, illetve a témához kapcsolódóan személyes tanulmányutakat és konzultációkat végeztem a külföldi alakulatoknál a nyílt forrásból rendelkezésre álló anyag bővítése céljából. Az előkészítő munka során személyes látogatást tettem a dán és a francia huszárezredeknél, valamint a brit királyi lovastestőrségnél és egy olasz lovasított ezrednél annak érdekében, hogy minél több információt gyűjtssek össze a külföldi haderőstruktúrákban jelen lévő lovassági és huszáralakulatokról, azok feladatairól, erejéről, összetételéről, fegyverzetéről és haditechnikai eszközeiről. Az összegyűjtött adatok alapján az alakulatokat részletesen elemeztem, majd azokat összefüggéseikben, kapcsolataikban vizsgáltam. Ugyanakkor az összegyűjtött adatok elemzését nem terjesztettem ki az alakulatok minőségi összetevőire, továbbá a személyi állományuk harcértékére sem. Ezen elemek kihagyására azért került sor, mert az összehasonlító elemzés során irreleváns koherencia áll fent egy létező, külföldön aktív szolgálatban tartott és folyamatosan modernizált fegyvernem csapatainak minőségi mutatói és egy hazai megszüntetett, majd szinte a semmiből újraélesztett között.

A kutatás végrehajtása során gyűjtőmunkát folytattam az alább bemutatott NATO haderők lovasított alakulatainak felkészítési rendszeréről és a szövetségen kívüli más államok hadseregében alkalmazott lovasított feladatokra történő felkészítés és kiképzés sajátosságairól. A lovasított feladatok végrehajtására történő ló- és lovaskiképzés

⁹ Dr. GOCZE István: A tudományos kutatás módszerei. Hadtudományi Szemle, 2011/3, 157–166.

vonatkozásában felhasználtam személyes tapasztalataimat, mint saját tulajdonú lovait tartó és lószerező ember. Tereplovaslással, nagy távolságok lóháton való leküzdésével, lovasportyák szervezésével és végrehajtásával már közel 40 éve foglalkozom. A tiszti pályám kezdetén önálló felderítő járőr, majd mélységi felderítő csoportparancsnokként is a feladatok végrehajtására kijelölt területek elemzése, gyakorlatban azok leküzdése keltette fel az érdeklődésemet.

2010-ben a Portugáliából hazalovagló huszárjárőrt, 2014-ben a Lengyelországba kilovagló huszárrajt vezettem, így több ezer kilométert lovagolva a saját felkészítésű lovamon lehetőségem volt a gyakorlatban is tanulmányozni a lovasképesség alkalmazására történő ló- és lovasfelkészítés sajátosságait, a nagytávolságú lovasított menetek jellemzőit, követelményeit és végrehajtásuk módszereit. Katonai pályafutásom során mélységi felderítő felkészítőtisztként, később századparancsnokként, majd a Lengyel Nemzetvédelmi Egyetemen történő végzése után a szárazföldi parancsnokságon, majd a vezérkarnál kiemelt felderítő főtisztként a mélységi és csapatfelderítő csapatok alkalmazásával, a harcászati-hadműveleti felderítés megszervezésével foglalkoztam, melynek végrehajtása valamikor a huszár csapatnem egyik fontos feladata volt. 2004-ben az Iraqi Freedom, majd a KFOR (Kosovo Force) és az ISAF (International Security Assistance Force) műveletekben való személyes részvételem hozzájárult, ahhoz, hogy megtapasztaljam a huszárság másik fontos feladatának, a biztosítási és szállítmánykísérési feladatoknak a modern viszonyok közötti végrehajtási körülményeit és sajátosságait. Ezen személyes élmények és a felderítő szakterületen eltöltött szolgálati évek érdeklődésemet a modern, feladatorientált haderőstruktúrák és harchelyzetek vizsgálatára irányították.

A munkám során felhasználtam elemzési tapasztalataimat, melyeket a 2002-2006 közötti időszakban elemző-értékelő főtiszt, illetve a már említett NATO intézményben tapasztalatelemző kiemelt főtiszt beosztásaimban szereztem. Ezen tapasztalatok az elemzések és következtetések megfelelő színvonalú megalapozottságában és az elméleti általánosításokban jelennek meg. A Nemzeti Közsolgálati Egyetem Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamán 2013-2014 között volt alkalmam stratégiai szinten végzett tanulmányokat folytatni és a nemzetközi tanulmányutak során megismerni a szövetséges parancsnokságok és haderők béke és háborús működésével.

Kutatómunkám során a megszerzett, témaorientált információk analízisét, majd szintézisét végeztem el. Ezen dolgozatomat az alkalmazott kutatások közé sorolom. A kutatás során a megismert eredmények hasznosítási lehetőségeinek feltárását végeztem el a legtradicionálisabb magyar csapatnem, a huszárság szempontjából.

5. Az értekezés felépítése és az elvégzett vizsgálat leírása

Az értekezésem a huszárság eredetétől kiindulva annak speciális jellegével és rövid történeti bemutatásával foglalkozó fejezettel kezdődik, mely a huszárság könnyűlovas harcmodorának keleti gyökereit, a huszárság szervezetére, feladataira és fegyverzetére vonatkozó hazai és egyes külföldi hadtörténeti és jogtörténeti vonatkozású forrásait dolgozza fel.

A következő két fejezetben a 21. században is működő külföldi lovassági és huszáralakulatokat, azok szervezetét, feladataikat, főbb technikai eszközeit mutatom be, melyek bizonyíthatóan magyar gyökerekkel vagy befolyással rendelkeznek és alapul szolgálhatnak a Magyar Honvédség huszárságának, hatással lehet annak szervezetére, feladataira. Továbbá ezen fejezetekben egyes kiválasztott külföldi példákat mutatok be a ló és a lovasképesség 21. századi műveleti alkalmazására. Ennek a két fejezetnek a végén, a külföldi alakulatok elemzése után, összegzem azon képességeket és feladatokat, mely a 21. századi lovasságot alapvetően jellemzik.

A negyedik fejezetben a huszárság funkcionális szerepét tárgyalom a hazai katonai-biztonsági felfogásban, részletesen bemutatom a Magyar Honvédség huszársága visszaállításának kronológiai sorrendjét, annak feladatait, külön kitérve a ceremoniális és protokoll feladatokra, bemutatom a visszaállítás során elvégzett feladatokat, külön kitérve az elhelyezési, logisztikai szakterületre. A jelenlegi feladatok elemzését követően javaslatokat fogalmazok meg a protokolláris feladatok kiegészítéseként turisztikai és országimázsépítő feladatokra, a meglévő lovasképesség gyakorlati alkalmazásaira és a huszárság közreműködésére az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelésében.

Az ötödik fejezetben a Magyar Honvédségben visszaállított huszárság egyik lehetséges fejlesztési irányát, a harcfelderítő képességgel bíró, nem lovasított, hanem modern technikai eszközökkel felszerelt huszárság létrehozását és egy egyéni huszárjármű koncepcióját tárgyalom.

Az elemzés során egyértelművé vált számomra, hogy a huszárság klasszikus feladatrendszeré és a jelenkorban a külföldi haderőkben aktív szolgálatban lévő lovassági és huszáralakulatok feladatai között több azonosság is van, melyet hazai viszonylatban teljes mértékben egy alakulatra, a közelmúltban létrehozott lovasított huszárságra adaptálni nem lehet, mert a Magyar Honvédség haderőösszetételében levő sajátosságok, feladatrendszerek jelenleg ezt nem teszik ezt lehetővé. Ahhoz egy új alakulatra vagy a létrehozott huszárosztály bővítésére, ezred szintre emelésére lenne szükség. A bemutatott és elemzett lovassági és

huszáralakulatok már jó néhány ország haderejében magas szinten hajtják végre feladataikat. Ezen feladatrendszeret illetően, illetve szempontjából a használható tapasztalatokat azonban át lehet venni és ezek egyes elemeit, mint a huszárosztály parancsnoka alegységszinten a lehetőségeimhez mérten modelleztem. Kutatómunkám során elvégeztem az összegyűjtött adatok, ismeretek, vélemények analízisét majd szintézisét, mindezt azzal a céllal és annak érdekében, hogy tárgyilagosan megfogalmazott következtetésekhez jussak el. Az értekezésben tudományos szándékkal összeállítottam a külföldi haderők lovassági és huszáralakulatainak összesítő táblázatát, mely segít megérteni, hogy azok milyen szervezeti struktúrában, milyen eszközökkel és milyen feladatokat hajtanak végre a 21. században. Úgy gondolom, hogy az általam bemutatott és javaslatként kidolgozott feladatrendszer irányelveiben és sajátosságaiban hozzájárul egyrészt az újra felállított honvédhuszárosztály további eredményes működéséhez, illetve a harcfelderítő képességgel rendelkező huszárság létrehozásához, ezáltal pedig a hazai honvédelmi rendszer erősödéséhez, hatékonyabbá, eredményesebbé tételéhez.

Az elemzés végrehajtása után arra a következtetésre jutottam, hogy a más haderőkben rendszerben maradt és modernizált, 21. századi huszárság kettős feladatrendszerrel rendelkezik. Egyrészt műveleti erőként a harcbiztosítás fontos feladatait végzi, másrészt ceremonális feladatokat hajt végre. Mindkét erő komolyan és elhivatottan őrzi huszárszellemisségét, az elődök tapasztalatainak feldolgozását, valamint rugalmasan alkalmazkodott a modern hadviselési körülményekhez. Az alakulatok messzemenőig megőrizték a helyzethez való alkalmazkodást, a bonyolult harcászati helyzetekben oly szükséges önálló kezdeményezőkézségüket, a problémamegoldó képességüket. Az értekezés kidolgozása során megállapítottam, hogy külföldön megmaradt huszárság a modern harceszközök alkalmazására irányuló speciális felkészítésben és kiképzésben leginkább a modern viszonyok között vívott háborús tapasztalatokat reálisan dolgozza fel, mindezt teszi úgy, hogy az adott alakulat katonai hagyományait tudatosan ápolja és beilleszti a kiképzésbe. A modern huszáralakulatok rugalmasságukat azzal is bizonyítják, hogy konkrétan a legutóbbi háborúkat, hadműveleteket elemzik és az eredményeket feldolgozzák, majd tesznek javaslatot a modernizációjukra. Megállapítottam továbbá, hogy korunk, a 21. század katonai feladataiban kiemelt szerepet játszanak a kiskötelékek moduláris és a haditechnikai eszközök platform-rendszerű alkalmazása, melyek irányításában és végrehajtásában a huszárságra oly jellemző feladatorientáltság napjainkban is döntőnek bizonyul. Korunk, a 21. század hadviselésében a haditechnika rohamosan fejlődik, melynek alapvető célja, hogy kiváltsa, illetve megóvja a saját élőerőt. A huszárság szempontjából ez

sincs másképp, viszont a személyi állomány megóvása mellett a hatékonyság szempontjából továbbra is fontos a szembenálló fél harcértékének megállapítása. Ha a gyalogság a hadtörténelem folyamán mindig is a világ hadseregeinek alapfegyvernemét jelentette, akkor a lovasság a ló által annak mindig is a motorja volt. A két világháború közötti időszakban a motorizáció fejlődése váltotta fel a lovat, mint a társadalom és a haderők „motorját”. Hasonlóképpen, a lovasság is egyre gazdagabb lett technológiában, lecserélve a lovat a páncélozott járművek lóerejére, amely tovább fejlesztette a lovasság mobilitását, gyorsaságát és átütőképességét. A lovasságon belül a huszárság mindig is olyan eszköz volt a katonai vezetés kezében, amely alkalmas volt nagy területek ellenőrzésére kevés erővel, rövid idő alatt nagy távolságok megtételére és az információ megszerzésére, illetve arról a parancsnokok tájékoztatására. Ma sincs ez másképp, viszont a technológiai fejlődés még ezen a területen is új lehetőségeket ad a modern huszárságnak, a műholdakkal való kapcsolattól a harctéri figyelő és csapásmérő drónokig.

A huszárság még napjainkban is hagyományaiban, katonakeresztény tulajdonságokban és technológiában gazdag csapatnem, amely egyaránt képes különböző szervezeti szintű csoportokban működni, akár két vagy több járműves kötelékben felderítést végrehajtani, vagy páncélozott eszközeinek tömeges alkalmazásával, tűzerejével, manőverképességével képes harcot indítani és eredményesen befejezni. Fő jellemzője a sebesség, az egységek mobilitása, a rugalmasság, a merészség, az agresszivitás és a kezdeményezőkézség. Az egyik legfőbb katonakeresztény erénye az áldozatkészség, amely a rendfokozat nélkülítől a tábornokig összefogja. A huszárszellemiség alapja pedig az önkéntességen nyugvó fegyelem, mely a huszárság lelke.

6. A kutatás összegzett eredményei

A kutatómunkám elé tűzött célok teljesítésével az alábbi összegzett következtetésekre jutottam:

1. A magyar huszárság a kezdetektől fogva mind szervezeti formájában, mind feladataiban, fegyverzetében alkalmazkodott az adott korszakra jellemző hadviseléshez. Szervezeti formái tendenciózusan fejlődtek a kisalegységtől a hadművelleti magasabbegységig, feladatai folyamatosan egészültek ki a képességeinek megfelelően és fegyverzete megfelelt az adott korszak haditechnikai fejlődésének.

2. A külföldön a honvédelmi rendszerben megtartott lovasság feladatai, szervezete és főbb haditechnikai eszközei tökéletesen megfelelnek korunk kihívásainak és jelen vannak a 21. századi hadikultúrában. A 20. század végén és a 21. század elején folyt műveletekben alkalmazott lovasképesség összefoglaló bemutatása teljesen új megközelítést tesz lehetővé, mely a képesség meglétére és megfelelő körülmények közötti alkalmazására hívja fel a figyelmet. A harcfeladat végrehajtásához mindig a legjobb, leghatékonyabb, legcélravezetőbb eszközt kell megtalálni és ebben nem szabad figyelmen kívül hagynunk a lovak képességeit sem.
3. A magyarok által, vagy magyar mintára felállított külföldi huszáralakulatok napjainkban is több nagy létszámú szövetséges haderő szervezetének és kultúrájának szerves részét képezik, őrzik és ápolják a huszártradíciókat és a huszárszellemet. Szervezeti formáikat tekintve moduláris szerkezetűek, feladataik és technikai eszközeik platform alapúak és megfelelnek a modern kor követelményeinek.
4. Az állami protokoll feladatokban lóháton közreműködő, az MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár állományába tartozó Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály jelenlegi képességeinek kihasználása fejleszthető, a lovasképesség alkalmazható a honvédelem szempontjából más fontos területeken, műveleti feladatokban vagy az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelésében is.
5. A külföldi példák figyelembevételével a huszárság feladatrendszerének fontos eleme a harcfelderítő képesség. A Magyar Honvédség képességeinek fejlesztésének egyik területe lehet a harcfelderítő huszárság felállítása, mely mind az országvédelmi, mind a szövetségi feladatokban hatékonyan járulhat hozzá a katonai erő elé kitűzött célok megvalósításához, a harc eredményes megvívásához.

7. Új tudományos eredmények

Az alábbiakat tartom új tudományos eredménynek:

1. Bizonyítottam, hogy a magyar történelem folyamán a huszárság szervezeti formái folyamatosan fejlődtek, feladataik jellemzően nem változtak, hanem a képességek

fejlődésével kiegészültek. A huszárság fegyverzete minden esetben megfelelt az adott korban hatékonynak számító hadieszközöknek.

2. Értékeltem, elemeztem és összegeztem a szövetséges haderők napjainkban is aktív hadrendben lévő lovassági alakulatait, azok szervezetben elfoglalt helyét, alárendeltségét, szervezetét, főbb technikai eszközeit és feladataikat, valamint a nemzetközi kitekintésben igazoltam a lovasképesség műveleti alkalmazását.
3. Értékeltem, elemeztem és összegeztem a szövetséges haderőkben napjainkban is aktív hadrendben lévő huszáralakulatokat, azok szervezetben elfoglalt helyét, alárendeltségét, szervezetét, főbb technikai eszközeit és feladataikat, esetenként az adott alakulat műveleti alkalmazását.
4. Elemeztem és értékeltem a Magyar Honvédség állami protokolláris feladatokban közreműködő alegységeit, az újonnan felállított, a magyar katonai lovaskultúrát megjelenítő ceremóniális lovasított huszáralakulat létrehozásának folyamatát és feladatait. Minderre alapozva, javaslatokat dolgoztam ki a lovasképességgel bíró honvédhuszárok további protokolláris, turisztikai és országimázs építő, illetve műveleti jellegű feladataira, növelve ezzel a Magyar Honvédség ismertségét és elfogadottságát.
5. Elemzéseimre alapozva javaslatot dolgoztam ki egy modern harcfelderítő huszáralakulat felállítására, szervezetére és haditechnikai eszközrendszerére, mindezzel növelve honvédségünk ütőképességét.

8. A kutatás és tudományos eredmények felhasználhatósága és ajánlások további kutatásra

Megítélésem szerint a kutatási célkitűzésekkel összhangban elkészített értekezés, illetve annak eredményei a következő területeken használhatók fel:

1. NATO Lovassági Kiválósági Központ létrehozása Örkénytáborban

A Lovassági Kiválósági Központ (Cav COE) olyan nemzetközi katonai szervezet lenne, amely a NATO-tagországok és a partnerországok műveleti és ceremóniális lovassági- illetve huszáralakulatainak vezetőit és szakembereit célirányosan képezik harcfelderítő feladatokra, lovasképesség műveleti alkalmazására és lovasított protokoll szakterületre, továbbá az egyetemes katonai lovaskultúra és lovassportok népszerűsítésére. Segítenek a doktrínák kidolgozásában, azonosítják a levont tanulságokat, javítják az interoperabilitást és a képességeket, valamint kísérletezéssel tesztelik és validálják az új műveleti koncepciókat.

Elismert szakértelmet és tapasztalatot kínálnak, amely a szövetség javára szolgál, és támogatják a NATO átalakítását, miközben elkerülik a szövetségen belül már meglévő eszközök, erőforrások és képességek megkettőzését. Az örkénytábori lovas tradícióknak megfelelően visszaállított lovas elem, illetve a modern harceszközökkel felszerelt lovassági és huszáralakulatok részére a nagy gyakorló és lőtér közelsége ideális helyszín lehet a Cav COE működéséhez.”

2. A huszárság tradícióinak integrálása a jövő tisztjeinek oktatásában

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző karán tanuló honvédtisztjelöltek hadtudományi oktatásában a magyar huszárság harceljárásainak oktatása, vezetővé nevelésükben a huszárszellemiség, általános hadtörténelmi tanulmányaik vonatkozásban pedig a magyar huszárság hatása a külföldi haderőkre a tisztképzés magas színvonalát tovább emelheti.

3. A Magyar Honvédség modernizációjában

A Magyar Honvédség Vezérkara részére a harcfelderítő képesség kialakításához, új hadrendi elemként egy modern haditechnikai eszközökkel felszerelt „elit” huszáralakulat felállításához, valamint a lovasképesség műveleti alkalmazásának megtervezéséhez.

4. A haderő technikai modernizációjában

További kutatási célja lehet a külföldi lovassági és huszáralakulatok haditechnikai eszközeinek részletes vizsgálata, képességeiknek és platform rendszerének elemzése azzal az innovációs céllal, hogy a magyar haderő részére új, hazai fejlesztésű és gyártású haditechnikai eszközök kerüljenek kifejlesztésre.

5. Az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelésében, valamint az oktatási rendszerben folyó az iskolai lovasoktatásban.

A jövő generációinak hatékony hazafias és honvédelmi nevelése adja az egyik alapját a nemzet megmaradásának. Az oktatásban egyrészt az adott korban alkalmazott lófajták bemutatása háttérinformációt szolgálhat a történelmi eseményekhez, másrészt népszerűsítheti az iskolai lovasoktatást, melyben a ló és a lóval való kapcsolat a személyiség fejlődésének fontos és hatékony eleme, hiszen aki nem képes egy állatról gondoskodni, annak akaratát irányítani, akkor nem képes saját magát sem.

A SZERZŐ TÉMÁVAL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓI

Egyszerzős írásművek:

1. Huszárezredek szervezete és feladatai a szövetséges haderőkben 1. rész – Dánia, Franciaország, Hadtudományi Szemle 13. évfolyam (2020) 2. szám 63–78. • DOI: 10.32563/hsz.2020.2.6
2. Huszárezredek szervezete és feladatai a szövetséges haderőkben II. (Hollandia, Kanada, Egyesült Királyság), Hadtudományi Szemle 13. évfolyam (2020) 3. szám 5–22. • DOI: 10.32563/hsz.2020.3.1
3. A szövetséges haderők lovassági alakulatainak szervezete és feladatai a 21. században: Fókuszban az Egyesült Királyság, Franciaország, az Amerikai Egyesült Államok és Lengyelország, HONVÉDSÉGI SZEMLE: A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA, 149 (3). pp. 56-66. ISSN 2060-1506 <https://doi.org/10.35926/HSZ.2021.3.5>
4. A Honvéd Huszár Díszalegység létrehozása és tervezett részvétele az állami protokolláris feladatokban, HONVÉDSÉGI SZEMLE: A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA, 149 (6). pp. 95-104. ISSN 2060-1506 DOI: <https://doi.org/10.35926/HSZ.2021.6.7>
5. The hussars as functional players in 21st century military security, MILITARY NATIONAL SECURITY SERVICE: NATIONAL SECURITY REVIEW Issue 1/2022 https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2022_1_NSR.pdf
6. The concept of the armoured reconnaissance hussars in the hungarian defence forces, MILITARY NATIONAL SECURITY SERVICE: NATIONAL SECURITY REVIEW Issue 2/2022 https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2022_2_NSR.pdf
7. A lovasképesség lehetséges műveleti alkalmazása, Hadtudomány 2023/1. DOI 10.17047/HADTUD.2023.33.1.91

Többszerzős írásművek:

1. A huszárság lehetséges feladatai a hazafias és honvédelmi nevelésben, Hadtudományi Szemle 16. évfolyam (2023) 2. szám 163–170. • doi: 10.32563/hsz.2023.2.12

ÖNÉLETRAJZ

Név: Ádám Barnabás ezds

Születési hely, év, hónap, nap: Miskolc, 1966. 03.30.

Anyja neve: Juhász Éva

Családi állapot: házas, két felnőtt férfi apja, egy unoka

Jelenlegi munkakör: Magyarország kormányának döntése alapján 2023.08.15-től Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad, Igazgatóság, stratégiai koordinátor (ig. h.)

Hivatásos katonai beosztások:

- A rendfokozatának meghagyásával hivatásos katonai szolgálat alól 44 év 101 nap összesített szolgálati idő elismerésével, miniszteri emléktárggyal és köszönettel 2023 június 1-i hatállyal felmentve a Hjt. 59. § (2) bekezdés b) pontja, a 8/2023. Korm. rendelet 7. § a) pontjára figyelemmel, az 1. §. (1) bekezdésben foglaltak feltételek megléte alapján.
- 2023. február 1-től 2023. 05.31-ig MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár, Gróf Nádasdy Ferenc Huszárosztály parancsok.
- 2022. szeptember 15-től 2023. február 01-ig MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár, Honvéd Huszár Díszegység parancsnok
- 2019. január 1-től: MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár, 32. Nemzeti Honvéd Díszegység parancsnok
- 2011 augusztus 1 - 2019. január 1.: MH Támogató Dandár (2012-től Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár), Honvéd Koronaőrség, parancsnok (dandárparancsnok-helyettes), egyben 2011. november 1-től 32. Nemzeti Honvéd Díszegység parancsnok;
- 2011. március 1.: MH Támogató Dandár, Honvéd Koronaőrség, parancsnokhelyettes, (koronaőr eskü ideje 2011.május 30),
- 2010-2011: Honvéd Vezérkar, Hadműveleti Csoportfőnökség, Felderítő osztály, kiemelt felderítő főtitst
- 2006 július 1 - 2010 július 15: NATO Joint Analysis and Lessons Learned Centre (JALLC), kiemelt elemző és projektvezető főtitst, Lisszabon-Monsanto, Portugália
- 2002 – 2006: MH Szárazföldi Parancsnokság, Felderítő Főnökség, értékelő-elemző főtitst, Székesfehérvár

- 1999-2002: MH Rendelkezési állomány, Külföldön felsőfokú tanulmányokat folytatók, Lengyel Nemzetvédelmi Akadémia, Szárazföldi Összefegyvernemi irány, katonai vezető szak, felderítő és különleges műveleti parancsnoki szakirány, Varsó
- 1998 – 1999: MH 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj (BGFZ), 1.csapf.szd., (szerződéses állománnyal feltöltött) századparancsnok, Eger
- 1993 – 1997: MH 24. BGFZ, 2. mélységi felderítő szd., szd.pk.h., mb. századparancsnok, Eger (a századot a haderőcsökkentés miatt törölték a hadrendből 1997 december 31-én), a század felszámolását követően az ejtőernyős ugró állományból 160 katonai és 2 civil ejtőernyős ugrás elismerésével törölve), Eger
- 1990 – 1993: MH 24. BGFZ, felderítő-dezzant század, (ejtőernyős ugró állomány) századtörzs, különleges műveleti felkészítő tisz, Eger
- 1989 – 1990: MH 24. felderítő zászlóalj, 2. csapatfelderítő század., 2. szakasz (Önálló Felderítő Járőr), parancsnok, Eger
- 1987 – 1989: MN 3855, Kiképzési osztály, Felderítő alosztály, felderítő kiképzőtiszt, Eger

Legmagasabb katonai/polgári iskolai végzettség:

- 2013-2014: NKE HHK Felsővezetői tanfolyam, Budapest;
- 1999-2002: Lengyel Nemzetvédelmi Akadémia, Hadtudományi kar, Szárazföldi összefegyvernemi irány, okleveles katonai vezetői diploma, Lengyelország, Varsó;
- 1991-1994: MH Kossuth Lajos Katonai Főiskola, kollégiumi nevelőtanár szak, főiskolai diploma, Szentendre;
- 1985: Szilágyi Erzsébet Gimnázium, Gimnáziumi érettségi, Eger

Nyelvismeret

- Angol (STANAG 3.3.3.3);
- Lengyel katonai szakanyaggal bővített felsőfokú nyelvvizsga

Katonai tanfolyamok:

- NATO Különleges Műveleti Stratégiai tervezői;
- NATO Szárazföldi és légi műveleti;
- NATO JALLC Projekvezetői;
- NATO JALLC Tapasztalatelemzői;
- NATO felderítő törzstiszti;
- Ejtőernyős oktató;

Műveleti és missziós tapasztalat:

- 2009-2010: NATO JALLC - “Interoperability shortfalls in ongoing NATO-led operations” projektvezető kiemelt főtitisz, ISAF – Afganisztán, Kabul ISAF HQ, Helmand, Lashkar Gah, Camp Bastion; KFOR – Koszovó, Pristina, Camp Film City;
- 2008:ISAF Parancsnokság, Afganisztán, ISAF parancsnok tapasztalatelemzési tanácsadó, Kabul, ISAF HQ;
- 2007:NATO JALLC – “KFOR Situational Awareness” –tapasztalatelemző főtitisz, Koszovó, Pristina, Camp Film City;
- 2006:NATO JALLC - “Operation Active Endeavour” - tapasztalatelemző főtitisz, Nápoly, NATO CCMAR;
- 2005:Iraki Szabadság Művelet (Operation Iraqi Freedom), Többnemzeti Hadosztály Parancsnokság, MH Szállító Zászlóalj összekötő csoport, parancsnok, Babilon, Camp Alpha;

Egyéb szakmai tapasztalat

- 2014 november 25- December 14: Limanovai Huszár Emlékportya, a Várpalota-Limanova távon lovagló, a Hősök Koszorúját vivő, 11 fős huszárjárőr parancsnoka;
- 2010 július 15-október 15: A Lisszabontól Budapestig tartó Nemzetközi Huszárportya, 4 fős magyar huszárjárőrének parancsnoka

Kitüntetések

- Magyar érdemrend tisztikeresztje katonai tagozat (2022);
- Babérkoszorúval ékesített Szolgálati Érdemjel (2015);
- Szolgálati Érdemjel arany fokozat (2010, másodszor adományozott);
- NATO Szolgálati jel Portugália (2010);
- Respectiva Cruz de Sao Martinho (Szent Márton érdemkereszt - Portugália) (2010);
- ISAF Szolgálati Jel, Kabul, Afganisztán (2008);
- Szolgálati Érdemjel arany fokozat (2008);
- MND CS Respective Service medal (Babilon, Irak) (2004)Szolgálati Érdemjel ezüst fokozat (2004);
- Haza Szolgálatáért Érdemjel bronz fokozat (1989);
- Tiszti Szolgálati Jel 10, 25, 30 év után;